

Σταθμός, η επέμβαση

Στις αρχές του 1999 ο γκουρού του νεοφιλελευθερισμού Τόμας Φρίντμαν υποστήριξε ότι δυο χώρες που έχουν ΜακΝτόναλντς δεν θα πολεμήσουν ποτέ μεταξύ τους. Η θεωρία του θα καταρρεύσει σαν πύργος από τραπουλόχαρτα μερικούς μήνες αργότερα όταν η νατοϊκή πολεμική μηχανή θα αρχίσει να αφανίζει αμάχους και υποδομές στη Σερβία. Μαζί όμως με τις παιδαριώδεις θεωρίες, εκείνη τη χρονιά θα καταρρεύσουν και οι αρχές του διεθνούς συστήματος που συνόδευσαν την ανθρωπότητα για τουλάχιστον τρεις αιώνες. Η αρχή του σεβασμού της εδαφικής κυριαρχίας εκτοπίζεται δίνοντας το «δικαίωμα» στους εκάστοτε ισχυρούς του πλανήτη να παρεμβαίνουν στρατιωτικά στο εσωτερικό ανεξάρτητων κρατών με πρόσχημα την προστασία μειονοτήτων ή κάποιας άλλης απροσδιόριστης ανθρωπιστικής ανάγκης. Σε μια αλαζονική επίδειξη αυτοκρατορικής ισχύος η Ουάσινγκτον θα νεκραναστήσει τη βορειοατλαντική συμμαχία και θα τη στείλει να ισοπεδώσει μια χώρα αλλά και την αξιοπρέπεια ενός έθνους. Η Ευρώπη υποτάσσεται πολιτικά και ιδεολογικά μπροστά στην τρομακτική επίδειξη ισχύος, ενώ και η Ρωσία εγκαταλείπει στην τύχη της την υποτιθέμενη ορθόδοξη αδερφή της στα Βαλκάνια. Μια νέα γενιά νεοαντιδραστικών διανοητών προσδένεται στο άρμα της Ουάσινγκτον επιχειρώντας να νομιμοποιήσει τη νέα τάξη πραγμάτων. Ο βομβαρδισμός της Σερβίας θα αποτελέσει για το Πεντάγωνο ένα πόλεμο πρόβα τζενεράλε για τις εισβολές και τους βομβαρδισμούς που θα πραγματοποιήσει μέσα στην επόμενη δεκαετία στο Αφγανιστάν, το Ιράκ, τη Σομαλία και το Πακιστάν.

Δέκα χρόνια μετά και ενώ η ανεξαρτητοποίηση του Κοσσυφοπεδίου φαίνεται να έχει κλείσει τον κύκλο που άνοιξαν οι νατοϊκές επιδρομές, οι πληγές στα Βαλκάνια παραμένουν ανοιχτές. Η προσπάθεια τεμαχισμού των Βαλκανίων σε μικροσκοπικά προτεκτοράτα που θα πληρώνουν πολιτικό και οικονομικό φόρο υποτελείας στην Ουάσινγκτον και το ΝΑΤΟ απέδωσε δυστυχώς καρπούς. Και ολόκληρη η Ευρώπη θυμάται ακόμη εκείνη την αφίσα που είχαν στήσει οι κάτοικοι του Βελιγραδίου στην σερβική πρωτεύουσα: Ο πύργος του Αϊφελ κατεστραμμένος από τα βομβαρδιστικά και από κάτω η φράση «Απλώς σκεφτείτε το! Σταματήστε να μας βομβαρδίζετε».

■ ΑΡΗΣ ΧΑΤΖΗΣΤΕΦΑΝΟΥ

Οκτώβριος 1648. Σε μια κατάμεστη αίθουσα στο Μούνστερ της σημερινής Γερμανίας, διπλωματικοί απεσταλμένοι από ολόκληρη την Ευρώπη υπογράφουν την οριστική λήξη του ογδοκονταετή πολέμου. Μαζί με τη συνθήκη ειρήνης του τριακονταετή πολέμου, που είχε υπογραφεί μερικούς μήνες νωρίτερα, το κείμενο αυτό θα αποτελέσει τη

λεγόμενη Ειρήνη της Βεσφαλίας. Οι λεπτομέρειες των δυο κειμένων θα μπορούσαν να κουράσουν και τους πλέον φανατικούς μελετητές. Από τις δυο συνθήκες όμως προκύπτει μια νέα αρχή στις διεθνείς σχέσεις που θα συνοδεύσει την ανθρώπινη ιστορία για περισσότερο από τρεις αιώνες: ο σεβασμός της εθνικής κυριαρχίας.

Μέσα στην ασφάλεια που προσφέρει η αρχή της εθνικής κυριαρχίας θα πραγματοποιηθούν οι μεγάλες αστικές επα-

ναστάσεις του 18ου και 19ου αιώνα. Στις ίδιες αρχές όμως θα στηριχτεί η παγκόσμια ισορροπία δυνάμεων στο μεγαλύτερο μέρος του σύντομου 20ου αιώνα.

12 Νοεμβρίου 1998. Σε μια ακόμη κατάμεστη αίθουσα, και πάλι στο Μούνστερ της Γερμανίας, ο τότε γενικός γραμματέας του ΝΑΤΟ, κάνει μια δήλωση η οποία περνά εν πολλοίς απαρατήρητη από τα μέσα ενημέρωσης: «Η δημοκρατία και ο ανθρωπισμός» λέει ο

Διανοούμενοι απολο

Ποτέ άλλοτε στην ιστορία τους οι διανοούμενοι της Ευρώπης δεν βρέθηκαν σε τόσο χαμηλό επίπεδο» υποστήριξε λίγα χρόνια μετά τη ΝΑΤΟϊκή επιδρομή ο Νόαμ Τσόμσκι και συμπλήρωσε: «Στη Γαλλία και τη Βρετανία η κατάσταση ήταν χειρότερη και από τις ΗΠΑ. Ήταν σαν ένα καρτούν που αντέγραφε τη ρητορική του σταλινισμού. Οι *New York Times* αλλά και οι γαλλικές και βρετανικές εφημερίδες μιλούσαν για μια ηθική επανάσταση. Έλεγαν ότι για πρώτη φορά στην ιστορία οι ΗΠΑ –ο ηγέτης του ελεύθερου κόσμου– ενεργεί με μοναδικό γνώμονα τον αλτρουισμό».

Ο αμερικανός στοχαστής είχε δυστυχώς κάθε δικαίωμα να «τη βγαίνει από αριστερά» στους Ευρωπαίους συναδέλφους του. Εκτός από λίγες, αλλά λαμπρές εξαιρέσεις όπως ο μαρξιστής ιστορικός Έρικ Χομπσμπάουμ, ορισμένα από τα μεγαλύτερα πνεύματα της γηραιάς ηπείρου έπεσαν στην παγίδα των «ανθρωπιστικών» επεμβάσεων. Η Γαλλία θα γνωρίσει τη λεγόμενη γενιά των νεοαντιδραστικών, στοχαστές όπως ο Πασκάλ Μπρικνέρ ή ο Αντρέ Γκλικσμάν, εκ των πάλαι ποτέ «νέων φιλοσό-

φων» του Μάη του '68, που βρήκαν καταφύγιο στην αγκαλιά του αμερικανικού αετού. «Ο πόλεμος εναντίον της Γιουγκοσλαβίας είναι μια μάχη για τον πολιτισμό» δήλωνε τότε και ο πρωθυπουργός της Γαλλίας Λιονέλ Ζοσπέν, παραδίδοντας όλα τα όπλα της ευρωπαϊκής σοσιαλδημοκρατίας, ως άλλος Βερνισετζορίξ, στα πόδια του Ιούλιου Καίσαρα.

Τα προσωπεία έπεσαν και σε επίπεδο Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, από τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα μέχρι δεκάδες ακόμη ομάδες οι επικεφαλής των οποίων επιβραβεύτηκαν για τη στήριξη των βομβαρδισμών με μεγάλες οικονομικές προσφορές αλλά ακόμη και υπουπουργοίσεις, όπως στην περίπτωση του ανεκδιήγητου γάλλου υπουργού Εξωτερικών, Μπερνάρντ Κουσνέρ.

Την ίδια ώρα στις ΗΠΑ σειρά διανοουμένων έκαναν «σοβαρή» δουλειά για να προσφέρουν και θεωρητικό υπόβαθρο στη νατοϊκή κτηνωδία. Ουσιαστικά χτύπησαν στην καρδιά του διεθνούς συστήματος αμφισβητώντας την παγιωμένη αρχή της ισότητας των κρατών απέναντι στο διεθνές δίκαιο. «Εάν η δύναμη χρησιμοποιηθεί για την απόδοση δικαιοσύνης ο νόμος θα ακολουθήσει» έγραφε α-

στη Γιουγκοσλαβία

Χαβιέρ Σολάνα «ήταν έννοιες άγνωστες στην τάξη πραγμάτων της Βεσπφάλης. Σήμερα όμως το βεσπφάλιανό σύστημα έχει φτάσει τα όρια του». Η αρχή της εθνικής κυριαρχίας πέφτει νεκρή, χτυπημένη πισώπλατα από ένα νατοϊκό αξιωματούχο. Σχεδόν ένα χρόνο αργότερα αεροσκάφη της συμμαχίας ρίχνουν για πρώτη φορά τις βόμβες τους και μάλιστα μέσα στην Ευρώπη. Τα βομβαρδιστικά που απογειώνονται από τις ιταλικές βάσεις του Αβιάνο δεν χτυπούν απλώς στρατιωτικούς στόχους αλλά την πεμπτουσία των αρχών του διεθνούς δικαίου που κυριάρχησαν στον πλανήτη για αιώνες.

Ο βομβαρδισμός της Σερβίας αποτελεί μια ιστορική αλλαγή παραδείγματος ύστερα από την οποία οι υπερδυνάμεις πιστεύουν ότι μπορούν να παρεμβαίνουν στρατιωτικά για να ρυθμίζουν εσωτερικά ζητήματα τρίτων χωρών, χωρίς ούτε καν να μπουν στον κόπο να κηρύξουν πόλεμο ή έστω να ενημερώσουν με ένα φαξ τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών. Η ανθρωπότητα θα γνωρίσει το πραγματικό νόημα των λέξεων ανθρωπιστική επέμβαση – όρος που σφυρηλατούνταν για χρόνια από πολιτικούς, ακαδημαϊκούς και μέλη ΜΚΟ οι οποίοι εκτελούσαν, τις περισσότερες φορές, διατεταγμένη υπηρεσία για την αμερικανική αυτοκρατορία.

Ακόμη και η ίδια η στρατιωτική επιχείρηση όμως αποτέλεσε αλλαγή παραδείγματος για τη διεξαγωγή των πολέμων. Διαφορώντας πρακτικά για τους στρατιωτικούς στόχους οι ΝΑΤΟϊκοί, όταν δεν χτυπούσαν σχολεία, νοσοκομεία και μέσα μαζικής μεταφοράς, έστρεφαν τα πυρά τους σε συμβολικούς στόχους, όπως τα γραφεία δημοσιογράφων αλλά ακόμη και το κτίριο τη κινεζικής πρεσβείας – πρωτοφανής επίδειξη αλαζονείας που δεν είχαν τολμήσει ούτε οι πιο αιμοσταγείς στρατηλάτες του 20ου αιώνα. Οι μετέπειτα πολεμικές επιχειρήσεις στο Ιράκ, το Αφγανιστάν αλλά ακόμη και στο Λίβανο θα ακολουθήσουν αρκετά από τα διδάγματα των ΝΑΤΟϊκών επιδρομών.

Με το βομβαρδισμό της Σερβίας οι ΗΠΑ δήλωναν στρατιωτικά και πολιτικά παρούσες σε μια στρατηγική περιοχή μεταξύ της δυτικής Ευρώπης και της Ρωσίας, η οποία μάλιστα, όπως αποδείχθηκε αργότερα, θα μετατρέποταν και σε ενεργειακό κόμβο. Η Ουάσινγκτον του Κλίντον διακήρυσσε έτσι το «δικαίωμά» της να επεμβαίνει σε ανεξάρτητες χώρες ακόμη και αν αυτές δεν απειλούσαν ούτε κατά φαντασία την

εθνική της ασφάλεια (κίνηση που σημειωτέον δεν αποτόλμησαν ούτε οι νεοσυντηρητικοί του Μπους, οι οποίοι συνέδεαν πάντα τις επιθέσεις τους με υποτιθέμενες απειλές για τις ΗΠΑ). Παράλληλα το αμερικανικό ΝΑΤΟ αποκτούσε νέο ρόλο ύπαρξης σε μια κρίσιμη φάση, όταν οι Ευρωπαίοι άρχιζαν να οραματίζονται, έστω και δειλά, τη δημιουργία ανεξάρτητου ευρωστρατού.

Πέρα όμως από την επίδειξη ισχύος και την κάλυψη ενός γεωπολιτικού κενού στα Βαλκάνια οι ΝΑΤΟϊκοί βομβαρδισμοί εξυπηρετούσαν και πολύ πιο άμεσους στόχους. Η απόσχιση του Κοσσυφοπεδίου, η οποία ολοκληρώθηκε σχεδόν μια δεκαετία αργότερα με τη μονομερή ανακήρυξη της ανεξαρτησίας, συνέβαλε στην περαιτέρω «καντονοποίηση» των Βαλκανίων, στη δημιουργία δηλαδή μικροσκοπικών προτεκτοράτων τα οποία θα ελέγχονταν είτε από κυβερνήσεις μαριονέτες ή άμεσα από «έπαρχους» της Δύσης, όπως συμβαίνει στην περίπτωση της Βοσνίας Ερζεγοβίνης. Στους μακροπρόθεσμους στόχους της αποσταθεροποίησης και «καντονοποίησης» των Βαλκανίων συμπεριλαμβανόταν και η σταδιακή ένταξη των νέων προτεκτοράτων, που θα δημιουργούνταν, στο ΝΑΤΟ. Μια τέτοια κίνηση εκτός από τα προφανή πολιτικά και γεωπολιτικά οφέλη που προσφέρει στην Ουάσινγκτον έχει και τεράστια οικονομική σημασία για την αμερικανική βιομηχανία όπλων. Καθώς οι νέες χώρες μέλη ανα-

γκάζονται να αντικαταστήσουν τα οπλικά τους συστήματα, με το πρόσχημα της συμβατότητας στη συμμαχική διοίκηση, ξοδεύουν διόλου ευκαταφρόνητα ποσά σε εξοπλισμούς. Παράλληλα δημιουργούν σχέσεις εξάρτησης με την πολεμική βιομηχανία των ΗΠΑ κλείνοντας αναγκαστικά την πόρτα στη γειτονική ρωσική βιομηχανία όπλων, με την οποία είχαν παραδοσιακούς δεσμούς.

Τέλος μια από τις πτυχές της ΝΑΤΟϊκής επιχείρησης στη Σερβία, η οποία συνήθως αποσιωπάται ή περνά σε δεύτερη μοίρα είναι και η προσπάθεια επιβολής του αμερικανικού νεοφιλελεύθερου οικονομικού μοντέλου. Ο Μιλόσεβιτς, όπως σημείωνε σε παλαιότερη συνέντευξή του και ο Νόαμ Τσόμσκι, αποτελούσε ένα αγκάθι στα σχέδια της Δύσης όχι μόνο λόγω της γεωπολιτικής στάσης που τηρούσε (όταν πια έχασε την εύνοια της Δύσης) αλλά και λόγω της οικονομικής του πολιτικής. Στα μάτια των δυτικών οικονομολόγων η Σερβία φάνταζε σαν ένα ξεπερασμένο γραφειοκρατικό μοντέλο που έπρεπε επιτέλους να ανοίξει τις πύλες του στην μαγεία της οικονομίας της αγοράς. Ο βομβαρδισμός της Σερβίας και η μετέπειτα δικαστική «δολοφονία» του Μιλόσεβιτς στο δικαστήριο της Χάγης είχαν αυτό ακριβώς το αποτέλεσμα, αποδεικνύοντας την ικανότητα του ΝΑΤΟ να λειτουργήσει και σαν στρατιωτικός βραχίονας της οικονομικής παγκοσμιοποίησης.

ογνητές

νεορθόιαστα ο Μάικλ Γκλέντον, καθηγητής στο πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια. Πιο απλά, το δίκαιο του ισχυρού υπερισχύει από οποιαδήποτε αρχή είχαν αναγνωρίσει, έστω και θεωρητικά τα κράτη έθνη τους τελευταίους αιώνες».

Η Ελλάδα της εποχής θα ζήσει και αυτή σκληρές απείρους κάλους καθώς ορισμένοι επιχειρούν να πολώσουν την κοινή γνώμη με το ψεύτικο δίλημα «είτε είστε με τον Μιλόσεβιτς είτε με τους Αμερικάνους». Οι έλληνες, ρασοφόροι αγιατολάδες αλλά και κάθε είδους εθνικιστικά στοιχεία μιλούσαν για το ελληνορθόδοξο τόξο που απειλείται (όπως πάντα) από τους μουσουλμάνους και τους... Φράγκους. Απέναντί τους οι εκπρόσωποι του νεοφιλελεύθερου κοσμοπολιτισμού, με προεξέχοντα τον Ανδρέα Ανδριανόπουλο, δικαιολογούσαν τις εκατόμβες των αμάχων (ακόμη και στις περιπτώσεις που το ΝΑΤΟ είχε ζητήσει συγγνώμη) στη βάση κάποιου απροσδιόριστου εθνικού συμφέροντος, που μας καλούσε να ενώσουμε τις δυνάμεις μας με τους επιδρομείς.

Αυτή ήταν άλλωστε και η στάση που ακολούθησε ουσιαστικά το δίδυμο Σιμίτη - Παπανδρέου, το οποίο αν και θεωρητικά κράτησε τον ελληνικό στρατό εκτός της σερβικής επικράτειας, προσέφερε επιμελητεία και όλες τις διευκολύνσεις που ζητούσαν οι σφαγείς του ΝΑΤΟ.

Οι ρόλοι πάντως αντιστράφηκαν αρκετές φορές καθώς αρκετοί έλληνες πολιτικοί ισορροπούσαν ανάμεσα στο λαϊκισμό, τον εθνικισμό και τις παλαιές και νέες σχέσεις τους με τις ΗΠΑ ή / και το καθεστώς Μιλόσεβιτς. Αποκορύφωμα, ίσως, αυτού του πολιτικού κομπούζιου αποτέλεσαν οι δηλώσεις της Ντόρας Μπακογιάννη, η οποία κατήγγειλε ότι η Ευρώπη «σύρεται στο άρμα της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής»!!!

κοινά
σύνορα
κοινή
πορεία

Πρόγραμμα Κοινοτικής Πρωτοβουλίας
Interreg III A Ελλάδα-Ιταλία.

Η κοινή διασυνοριακή πολιτική
της Ελλάδας και της Ιταλίας
για ολοκληρωμένη
περιφερειακή ανάπτυξη, χωρίς σύνορα!

Η Κοινοτική Πρωτοβουλία Interreg III αποτελεί το σύνολο των αναπτυξιακών προγραμμάτων που στοχεύουν στην ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και στη μείωση των ανισοτήτων των Περιφερειών της Ευρώπης, προωθώντας τη διασυνοριακή, διακρατική και διαπεριφερειακή συνεργασία. Στο πλαίσιο αυτό, η Ελλάδα και η Ιταλία υιοθετούν μια πολιτική, μέσω του κοινού προγράμματος για τη διασυνοριακή τους περιοχή, για ταχύτερες και πιο ασφαλείς μεταφορές, διασυνοριακή ασφάλεια, ανάπτυξη των επιχειρήσεων, προστασία του περιβάλλοντος και ανάδειξη των κοινών πολιτιστικών τους πόρων. Μια πολιτική που εξασφαλίζει ολοκληρωμένη περιφερειακή ανάπτυξη, που εξασφαλίζει μια καλύτερη ποιότητα ζωής.

Με τη Συγχρηματοδότηση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

INTERREG III A
Ελλάδα - Ιταλία 2000-2006 www.interreg.gr